

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

ירושלים, _____

לכבוד,

מנהל/ת בית-הספר

המורים המלמדים עפ"י תכניות ייחודיות

שלום רב,

הנדון: דפי הנחיה וטבלה לתכנון מבחן בגרות בתכנית ייחודית

מצורפים דפי הנחיה לכתובת מבחן בתכנית ייחודית. דפים אלו הוכנו בעקבות ניסיון מצטבר בתכניות לימודים ייחודיות, והם מתייחסים למכלול הנושאים שעל המורה לתת את הדעת עליהם בהכינו מבחן בגרות. חלק מן הנושאים נוגע לעניינים שבתוכן וחלקם לעניינים שבניסוח וצורה. מלאכת הכנת שאלון היא קשה ומורכבת ואנו בהחלט מודעים לכך. ההנחיות נועדו להבטיח כי השאלון יהיה תקף ומהימן ולא יפחת מן הרמה הראויה בבחינות הבגרות. יש לזכור, כי תכנית ייחודית היא פתח לעשייה חינוכית כוללת הערכה ייחודית. מכאן נובע כי הרשות ביד ביה"ס "להמציא" מבחן יצירתי שאינו שגורתי, ואתם מוזמנים "לנצל" אפשרות זו. ההנחיות המובאות, ובייחוד טבלת המיפוי שלאחריהן, נועדו, אפוא, לסייע למורה בהכנת המבחן. אנו מבקשים שהן תהווה גם כלי לבקרה עצמית לפני משלוח התוצר לאישורנו. נא התייחסו לכל אחד מהסעיפים (לעתים, בגלל סעיף אחד בלבד, כגון: אי ציון משך זמן המבחן, איננו יכולים לאשר שאלון). מומלץ כי בעת הכנת השאלון תעיינו גם בהערותינו לשאלונים משנים קודמות, כדי שלא תחזורנה תקלות משנים קודמות. הצוות של תכניות לימודים ייחודיות נכון לסייע בהכנת שאלון בחינה, עוד לפני הגשתו, במיוחד למורים שטרם התנסו בהכנת מבחן בגרות ייחודי. אנו מבקשים כי לשאלון הנשלח יצורף תשובון מפורט על פי העקרונות המוצגים בדפים שלהלן. את השאלון והתשובון יש לשלוח באמצעות טופס מקוון או במייל של המדריך המטפל בתכנית. יש להצפין את המסמכים בקוד שיימסר ע"י המדריך/ה. לשאלון יש לצרף עותק של דפי הנחיה וטבלת תכנון מבחן ובהם התייחסות לכל אחת מההנחיות, חתום על ידי המורה/ים ועל ידי המנהל/ת. מועד אחרון להגעתו של השאלון לפיקוח הוא סוף דצמבר בכל שנת לימודים בה מתקיים מבחן. שאלון שייגיע באיחור, טיפולו יידחה. את מועד הבחינה יש לשלב במסגרת לוח מועדי בחינות הבגרות הרשמי ולהודיע לנו על המועד שהמוצע על ידכם, כשיתפרסם לוח זה. אנו נאשר את התאריך המוצע לאחר בדיקת השאלון שלכם.

בתודה ובברכה,

ד"ר דב שמחון

דפי הנחיה לפיתוח מבחן בגרות על פי תכנית ייחודית¹

נא ראו את הסעיפים הרשומים להלן כהנחיות ותנו עליהם את הדעת בעת הכנת השאלון והתשובון. הקפדה על מילוי ההנחיות עשויה למקד ולהבהיר לתלמידים את הנדרש מהם ולסייע להצלחתם במבחן. בתום ההכנה נא בדקו את השאלון והתשובון על פי כל סעיף וסמנו + (לצורך בקרה).

הנדון: שאלון בחינת בגרות ייחודית בנושא _____
בהיקף של _____ יחידות לימוד

1. על גבי דף הפתיחה לשאלון נרשמו כל הפרטים הרשומים להלן:

- 1.1 שם בית הספר _____
- 1.2 המקצוע _____
- 1.3 שם התכנית _____
- 1.4 מועד הבחינה (קיצ'...)
- 1.5 מספר יחידות הלימוד של הבחינה _____ מתוך מכלול יחידות הלימוד של התכנית הייחודית שאושרה _____
- 1.6 הכיתה _____
- 1.7 משך זמן הבחינה _____
- 1.8 מבנה השאלון וכן חלוקת הניקוד לכל אחד מפרקי הבחינה _____
- 1.9 נא ציינו שהשאלון נכתב בלשון זכר אך הוא מיועד לנבחנים ולנבחנות כאחד, אלא אם כן השאלון נוסח בלשון רבים או בלשון זכר ונקבה יחדיו _____

2. השאלון – כללי

- 2.1 האם חלק ניכר מהמטרות האופרטיביות של התכנית בא לידי ביטוי בשאלון? _____
- 2.2 האם תכני התכנית מיוצגים בשאלון בפרופורציה התואמת את ייצוגם בתכנית (המשקל הניתן לכל אחד מן הנושאים ותת הנושאים)? _____
*סעיף זה נוצר לבדוק את תקפות התוכן של המבחן. האם מספר השאלות והשאלות
ניתן לכל אחת מהשאלות מספקים את המטרה שניתן ללמודים השונים בתכנית
הלימודים האמורה?*

¹ כלי זה פותח ועובד במקורו ע"י גב' רנה גיל-הר.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

2.3 האם המבחן מורכב מכ-60% של שאלות הבוחנות ידע והבנה ומכ-40% של שאלות הבוחנות רמות חשיבה גבוהות (כגון: יכולת יישום, אנליזה, סינתזה, הבאות לידי ביטוי מובהק בשאלות אינטגרטיביות)? _____

מבחן חייב לתת הזדמנות לכל התלמידים להוכיח ידע מנימלי. מכאן קביעת המנימוס בדבר 60% הדורשים רמות חשיבה של ידע והבנה. התלמידים נדרשים גם לרמות חשיבה גבוהות יותר.

2.4 האם שאלות לבחירה באותו חלק של המבחן הן בעלות רמת קושי דומה? _____
זאת כדי למנוע הצדפת השאלה ה"קלה".

2.5 האם מספר השאלות והיקפן עומד ביחס נאות למשך הבחינה? _____
יש לאפשר לתלמידים מספיק זמן לקריאה, בחירת השאלה וכתובת התשובה.

2.6 האם אפשרויות הבחירה במבחן סבירות, פחות מ-50% (שתי שאלות מתוך שלוש, שלוש מתוך חמש וכד') בכל פרק? _____
יש לאפשר לכל תלמיד בחירה של השאלות בהן הוא בקיא ביותר ויחד עם זאת למנוע למידה חלקית של החומר.

2.7 האם שאלת נושא גדולה מזכה את התלמיד ב-25-30 נקודות לכל היותר? _____
מתן ניקוד מצל 30 נקודות צלול להכשיל תלמידים שהתקשו בלימוד נושא מסוים לצומק.

2.8 האם שאלון המבחן אינו בנוי על שאלות סגורות בלבד (שאלות בהן התלמיד צריך רק לבחור את התשובה המתאימה)? _____
היקף השאלות הסגורות הוא כהלימה לתכנית המאושרת.

2.9 האם בשאלה שבה מופיע קטע או מקור שלא נלמדו (UNSEEN), צוין במפורש שהקטע או המקור לא נלמדו? _____
חובה לייצר את התלמידים שהקטע צלול הם צומדים להתמודד, לא נלמד ככיתה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

2.10 האם רוב השאלות המתייחסות לקטע שלא נלמד תלויות בהבנה ובעיבוד הקטע? _____
קריאה וניתוח קטע שלא נלמד טולמיט זמן. אם השאלות ברובן אינן "תלויות קטע"
הקטע הופך ל"רצף מיותר". שאלות יישום ו/או ניתוח חייבות לכלול את שני
המאמצים: ניתוח המתקדם הן על הטקסט והן על ידע קודם.

2.11 האם בכל קטע מצוטט, הציטוט מופיע במדויק ובסופו מצוין מראה המקום של המקור? _____
שמירה על אתיקה מקצועית, זכויות יוצרים.

2.12 האם הערכת מושגים נעשתה באמצעות שאלות קצרות וממוקדות? _____

2.13 האם בסופה של כל שאלה צוין הניקוד שניתן לשאלה? _____
חובה לספק לתלמידים את המסקל השונה הניתן לכל שאלה, וזאת בהתייחס
לאתגרות תוכן. ניקוד השאלה יהיה כאמור בהתייחס למסקל הנושא בתכנית
הלימודים.

2.14 האם בשאלה שיש בה תת-שאלות צוין ניקוד לכל תת-שאלה? _____

2.15 האם הניקוד הכולל של השאלות מסתכם ב- 100 נקודות? _____

2.16 האם חלקי השונים של השאלון מובחנים באופן מהותי (לפי תכנים או רמת השאלות וכיו"ב)? _____

2.17 האם בראש כל חלק של השאלון צוינו דרכי הבחירה (אם יש). בפירוט אפשרויות הבחירה מוצע
לעבוד על פי הדגם: "בפרק זה עליכם לבחור שלוש שאלות מתוך חמש השאלות 11-15" וחלוקת
הניקוד שלו? _____

2.18 האם השאלות ממוספרות באופן אחיד ורציף בין חלקי השאלון השונים? _____

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

2.19 האם ניקוד לתת השאלות ניתן בהלימה למספר המטלות המבוקש (למשל, לא ניתנו 4 נקודות אם תלמיד מתבקש לציין 3 דוגמאות וכד')? _____

2.20 האם השאלון הוגה והודפס בצורה בהירה, ללא שגיאות הקלדה? _____

2.21 האם השאלון קריא וברור מבחינה גרפית (גודל גופן, רווחים בין השורות, כותרות מודגשות וכו')? _____

2.22 האם אין שאלות שהופיעו בשאלונים של שלוש השנים הקודמות? _____
יש להימנע ממחזור אאלות, וככל מקרה, אין למחזר אאלונים שהופיעו בעשנים הקודמות.

2.23 האם אין שאלות שהופיעו בשאלונים שונים במהלך שנת הלימודים? _____

2.24 האם בהכנת השאלון והתשובון נלקחו בחשבון הערות משנים קודמות של הפיקוח ושל היועצים המדעיים (אם היו שאלונים קודמים)? _____

2.25 האם רמת השאלון תואמת את הרמה של בחינות הבגרות של המשרד? _____
סעיף זה מקבץ לקבוצה כי רמת אאלון מבחן בארות אפ"י תכנית לימודים ייחודית לא תהיה נמוכה מרמת אאלוני מבחן בארות של המשרד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

3. השאלות:

- 3.1 האם ניסוח השאלות בהיר וחד משמעי? _____
- 3.2 האם השאלות הוצגו כשאלות ולא כהיגדים? _____
אלה דורשת תשובה מלאה וצניינית. לצומת זאת, היצד מלמן תשובת כן/לא, מסכים/לא מסכים.
- 3.3 האם השאלות, בעיקר הגדולות (ולמעט UNSEEN), בנויות:
- מכותרת או פתיח קצר (לא יותר משתי שורות) המציג את הנושא וממקד אותו? _____
- משאלות משנה מפורטות? _____
מנה זה מסייע בידי התלמיד בהגנת השאלה ובתכנון התשובה.
- האם השאלות קשורות ישירות לפתיח? _____
תפקיד הפתיח למקד את השאלה. לתת לה הקשר. תתי שאלות אינן קשורות לפתיח הפוכים אותו "לרצש" מיותר.
- 3.4 האם בשאלה שהתלמיד התבקש להביא דוגמאות צוין במפורש מספר הדוגמאות שעל התלמיד להביא (כך גם לגבי הוכחות וכד')? _____
המספר המדויק של המטלות המבוקשות מסייע בידי התלמיד לצנות כנדש ומסייע בידי בודקים שונים בהצרכה להא או דומה של התשובה. (מהימנות).
- 3.5 האם יש בשאלון שאלה שיש בה מרכיב של נקיטת עמדה או הבעת דעה אישית של התלמיד? _____
חרף המורכבות הטכנולוגית, יש ללפל אלה של הבעת צמדה מנומקת. אק יש להצדיר כראוי את הקריטריונים לתשובה, תוק מודעות והימנעות מהטייה של הדעה האישית המופצת.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

3.6 התשובון:

האם התשובה בתשובון מתייחסת לכל חלקי השאלה, מביאה את עיקרי הדברים כפי שמצופה מהתלמיד (אין להסתפק בציון הכלל או החוק שממנו נלמדת התשובה)? האם התשובה אינה כוללת דברים שלא נתבקשו בשאלה? _____
תשובון מדויק ומפורט מציג את מהימנות המבחן כלאחר, את האפשרות שבדקית שונים יציצו להצרכות זהות או קרובות של הישגי התלמידים.

3.7 האם לכל שאלה ותת-שאלה יש סעיף מקביל בתשובון (כולל "ציון" הניקוד), הממוספר בהקבלה למספור השאלה? _____

3.8 האם התשובון מתייחס באופן מדויק למילת ההוראה (ציין, הסבר, הדגם וכד') שנתבקשה בשאלון? _____

3.9 האם תשובה לשאלה המבקשת את דעתו של התלמיד מציינת את העקרונות שלפיהם תוערך התשובה? _____

3.10 האם התשובון הודפס באופן קריא ואסתטי ועבר הגהה? _____

התשובון הוא חלק בלתי נפרד מהשאלון.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

4. הנספחים לשאלון או לתשובון

4.1 האם ההפניה לנספחים (אם ישנם) הינה ברורה, האם הנספחים ממוספרים ובשאלה עצמה צוין מספר העמוד בשאלון בו מובא הנספח? _____

4.2 האם החומר שבנספחים חיוני למתן תשובה לשאלה? _____

4.3 האם כמות החומר בנספח – סבירה ולא גדולה מדי? _____

4.4 האם נספחים חזותיים (תמונות, קריקטורות וכד') עומדים בתנאים הנדרשים להבנת השאלה (צבע, חדות וכד')? _____

הנספחים הם חלק בלתי נפרד מהשאלון, אחרת הם הופכים "לרעש" מיותר.

שם בית הספר והיישוב

השאלון חובר ע"י:

_____

_____

שם מנהל/ת בית הספר

חתימת המורה/ים

_____

_____

חתימת מנהל/ת בית הספר

חותמת בית הספר

_____

_____

מדינת ישראל
משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף א' לפיתוח פדגוגי
 תכניות לימודים ייחודיות

טבלת תכנון מבחן

מס' שאלה או תת שאלה בשאלון	הנושא כמוגדר בתכנית ומספר השעות המוקדשות לו בתכנית הלימודים	הניקוד הניתן לשאלה בשאלון	רמת חשיבה נדרשת (ידע, הבנה, יישום, ניתוח, סינתיזה, הערכה, שאלת עומ"ר)
.1 .א .ב .ג .ד			
.2 .א .ב .ג .ד			
.3 .א .ב .ג			
.4 .א .ב .ג			
.5 .א .ב			
.6 .א .ב			
.7			
.8			
.9			